

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 9, 2019 | 27.09.2019 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.9.58](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.9.58)

УДК: 330.87:177.5

*Н. М. Андрійв,
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри економічної теорії Ужгородського національного університету
ORCID ID: 0000-0002-5014-4016*

*Н. В. Шупрудько,
кандидат економічних наук, старший викладач кафедри менеджменту і туризму
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
ORCID ID: 0000-0002-5629-0671*

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ»

*N. M. Andriiv
Candidate of Economic Sciences, Lecturer in Department of Economic Theory
of Uzhgorod National University
N. V. Shuprudko
Candidate of Economic Sciences, Lecturer in Department of Management and Tourism,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics*

THE THEORETICAL APPROACHES TO THE INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF "SOCIAL INEQUALITY"

У статті досліджено аспекти соціальної нерівності, включаючи рівень життя та нерівність доходів. На основі теоретичного узагальнення систематизовано наукові підходи до тлумачення природи основних понять і термінів, пов'язаних із соціальною нерівністю. Досліджено вчення філософів античної доби на предмет класової диференціації суспільства. Розглянуто інституційні чинники соціальної стратифікації суспільства у Середньовіччі, акцентовано увагу на зміну усталених поглядів на проблему соціальної нерівності в епоху Нового Часу під впливом ідей Просвітництва. Проаналізовано конфліктний та функціональний підходи до розуміння сутності поняття «соціальна нерівність». Досліджено етимологію таких суміжних понять, як «економічна нерівність», «соціальна стратифікація», «диференціація доходів», «поляризація суспільства», що поглиблює розуміння природи досліджуваного поняття. Запропоновано під соціальною нерівністю розуміти стан соціальної стратифікації суспільства та поляризації рівня життя населення, спричиненої надмірною нерівністю доходів у суспільстві, викликану «викривленим» перерозподілом доходів та невідповідною соціальною політикою.

The article explores aspects of social inequality, including living standards and income inequality. Based on theoretical generalization, scientific approaches to interpreting the nature of basic

concepts and terms related to social inequality are systematized. The doctrine of philosophers of ancient times about class differentiation of society is investigated. Institutional factors of social stratification of society in the Middle Ages were considered when representatives of different strata considered themselves and others unequal in both social and anthropological aspects.

Attention is paid to changing the established views on the problem of social inequality in the modern age, which is caused by the propagation of the ideas of the Enlightenment. The conflicting approach is analyzed, according to which social inequality is considered as an objective phenomenon and one of the main factors of social conflict. It is emphasized that for functional scientists, social inequality in a market economy forms an environment in which workers that are more skilled earn higher incomes.

It is argued that social inequality can be regarded as a positive phenomenon if it is formed as a natural inequality (inequality of human qualities and talents), while in other cases – an unfair differentiation of income.

The etymology of such related concepts as "economic inequality", "social stratification", "income differentiation", "polarization of society", which deepens the understanding of the nature of the concept of "social inequality" is investigated.

It is substantiated that the economic nature of the concept of "social inequality" is not limited to economic inequality (i.e. income differentiation and property stratification) but covers inequality of life chances and human potential (access to education and medicine).

It is suggested to understand under social inequality the state of social stratification of society and polarization of the standard of living of the population caused by excessive inequality of incomes in the society caused by "distorted" redistribution of incomes and inappropriate social policy.

Ключові слова: соціальна нерівність; соціальна стратифікація; поляризація суспільства; економічна нерівність; диференціація доходів.

Keywords: social inequality; social stratification; polarization of society; economic inequality; income differentiation.

Постановка проблеми Рівень життя країни охоплює як економічний, так і соціальний розвиток. Економічні перетворення в Україні супроводжуються значними соціальними змінами, а саме: глибокою диференціацією населення за рівнем доходу, наявністю неоднакових можливостей для реалізації людського потенціалу, поширенням бідності та маргіналізацією суспільства. Така ситуація не тільки призводить до значної соціальної напруги, але й загрожує економічній безпеці країни та перешкоджає розвитку всієї держави. На наш погляд, основною причиною цієї проблеми є збільшення соціальної нерівності серед населення.

У цьому контексті необхідне всебічне вивчення характеристик соціальної нерівності для виявлення причин соціальної нерівності та розробки ефективного механізму боротьби з цим явищем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Дослідженню соціальної нерівності присвячено багато наукових праць відомих зарубіжних вчених, напр. К. Девіс, Е. Дюркгейм, Ф. Енгельс, Дж. Коннолі, С. Кузнец, Дж. Ленскі, К. Маркс, А. Мунро, Д. Мур, Т. Парсонс, П. Флора та ін.

В Україні проблема соціальної нерівності лише нещодавно стала предметом наукових досліджень вітчизняних економістів, соціологів та політологів, оскільки питання нерівності в колишньому СРСР не було предметом наукових дискусій.

Сьогодні більшість українських науковців вивчають лише певні аспекти соціальної нерівності, включаючи рівень життя та нерівність доходів (К. Курбанов, Е. Лібанова, Л. Черенко); державну соціальну політику та розподіл доходів населення (О. Александрова, А. Бабенко, Н. Холод); проблеми бідності, форми та види соціальної нерівності (М. Семенкова, О. Чуприна); глобальні проблеми нерівності (Ю. Зарапіна, Є. Суліма) тощо.

Однак досі не існує єдиного наукового підходу до тлумачення природи основних понять і термінів, пов'язаних із соціальною нерівністю серед науковців.

Мета статті – систематизувати наукові підходи до тлумачення поняття «соціальна нерівність» та поглибити понятійно-категоріальний апарат.

Вклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для глибшого розуміння сутності поняття «соціальна нерівність» необхідно вивчити етимологію цього поняття. Наукові розвідки розпочнемо з енциклопедичних джерел.

Так, енциклопедична література подає таке визначення поняття «нерівність» – це неоднаковість різних частин, складових чогось, неоднаковість у різні моменти [14, с. 569]. Доволі вдало тлумачить дане поняття О. Беляєв, на думку якого «нерівність виступає як неоднакові можливості доступу до матеріальних благ» [6, с. 202].

Стосовно поняття «соціальний, а, е» (лат. *social* – товариський, громадський), то найпоширенішим визначенням цього поняття є таке: соціальний – пов'язаний з життям і відносинами людей у суспільстві [14, с. 763]. У цьому випадку соціальна нерівність загалом визначається як нерівний доступ до благ у суспільстві.

Слід зазначити, що протягом тривалого історичного періоду ставлення до явища соціальної нерівності було різним, часто протилежним. У давнину сформувалося первинне розуміння цього терміна. Навіть давньогрецький філософ Платон розрізняв два стани, засновані на розшаруванні суспільства: стан бідних та стан багатих. Посилаючись на Сократа, Платон вводить терміни «геометрична рівність» (рівність у гідності та чесноті) та «арифметична рівність» (рівність міри, ваги та числа). Тому можна стверджувати, що Платон тлумачив соціальну нерівність лише як позитивне явище, коли воно виступало як нерівність за гідністю і чеснотами. Однак він виступав проти абсолютної соціальної нерівності.

У своїй праці «Політика» Аристотель ретельніше досліджує проблему соціальної нерівності. В основі воєн і переворотів він вбачає протилежні інтереси багатих і бідних. Філософ не схвалював владу бідних, які були позбавлені власності, і владу багатих, які мали надмірне багатство. Щоб уникнути причин, що руйнують суспільство, давньогрецький філософ радив, щоб на вищі державні посади обиралися лише представники середнього класу. Однак Аристотель не займається проблемою рабства та економічної нерівності, оскільки не вважає рабів людьми. Іншими словами, філософ досліджував питання нерівності лише на основі античного суспільства вільних громадян. Загалом, вчення Платона та Аристотеля є прикладами суперечливих поглядів на соціальні процеси у період античної доби.

Погляди філософів того часу є відображенням класової диференціації суспільства. Влада в такому суспільстві належала дуже заможним громадянам, які також користувались громадськими благами, оскільки мали право на це через власну «добродесність» [9, с. 145]. На відміну від несправедливого розуміння сутності соціальної нерівності в античності, вчення християн починають формуватися на основі соціальної рівності бідних і багатих. Первісна концепція «рівності всіх перед Богом» у християнстві дозволила їм мати домінуючий вплив на європейському континенті на межі античності та Середньовіччя [12, с. 6].

Однак у Середньовіччі панувала цінність нерівності: представники різних верств вважали себе та інших нерівними, які належать до нерівноцінних категорій людей, не лише соціальних, а й «антропологічних», до різних «порід», що виражалось і в їхньому світогляді, і в повсякденній поведінці. Така фундаментальна нерівність підтримувалась традиціями, звичаями, релігійними та правовими інститутами [2].

Однак, усталені погляди на проблему соціальної нерівності кардинально змінюються в епоху Нового Часу, оскільки ідеї Просвітництва набувають особливого значення. У праці «Роздуми про походження та причини нерівності між людьми» Ж.-Ж. Руссо виділив два основні типи нерівності: фізичну та політичну.

На його думку, коли нерівність виникає на основі переважання певних рис людини (природна нерівність), вона виступає рушійною силою розвитку суспільства. Однак ще існує політична нерівність, в основі якої домінування владних повноважень одних над іншими [10]. У 19 столітті різні погляди на природу соціальної нерівності були об'єднані у дві основні напрямки: конфліктуалізм та функціоналізм.

Основними представниками конфліктного підходу були К. Маркс та М. Вебер, згідно з якими соціальна нерівність була об'єктивним явищем та одним із основних факторів соціального конфлікту. З точки зору функціоналістів, суспільство – це нероздільний організм, який складається з частин, які виконують покладені на них функції. Соціальна нерівність – природне явище, притаманне суспільству та виконує певні функції. Т. Парсонс, К. Девіс, Е. Дюркгейм та інші є представниками цього напрямку. Відповідно до цієї теорії, соціальна нерівність у ринковій економіці формує середовище, в якому більш кваліфіковані працівники отримують більш високі доходи.

Згодом нобелівський лауреат С. Кузнець сформував та обґрунтував ставлення до соціальної нерівності як позитивного явища. У своїй праці «Економічне зростання та економічна нерівність» (1956), вчений стверджує, що нерівність у суспільстві залежить від економічного розвитку. Це означає, що при значному економічному розвитку держави нерівність збільшується, потім стабілізується і, нарешті, починає зменшуватися, при цьому найбідніші стають багатшими [18].

У результаті з'явилося багато прихильників теорії С. Кузнеця, серед яких Р. Перотті чи Р. Барро, а також опоненти К. Дейнінгер та Л. Сквайр, які спростовували погляди вченого. Відтак С. Кузнець започаткував новий етап розуміння соціальної нерівності через призму економічних процесів. Аналіз сучасних наукових досліджень такого феномена дає підстави до того, що деякі вчені доводять непридатність теорії С. Кузнеця до сучасних реалій.

У. Дінг висловлює припущення, що люди згодом дійшли до висновку, що незважаючи на відносно швидкий і стійкий економічний розвиток у світі, соціальна нерівність зростає у багатьох країнах [1, с.4]. Як ми бачимо, ставлення науковців до проблематики соціальної нерівності є протилежними. На наш погляд, праці всіх цих науковців поділяють загальну думку про те, що соціальну нерівність можна розглядати як позитивне явище, якщо вона формується як природна нерівність (нерівність людських якостей і талантів), тоді як в інших випадках – набуває негативного змісту.

Слід зазначити, що проблема соціальної нерівності не може існувати відокремлено від розгляду таких понять, як «економічна нерівність», «соціальна стратифікація», «диференціація доходів», «поляризація суспільства» тощо. На нашу думку, ці поняття формують комплекс суміжних понять, розкриття сутності яких поглиблює та розширює розуміння природи досліджуваного поняття.

Так, поняття «економічна нерівність», на думку А. Шевякова, означає відмінність між людьми і окремими групами людей за розміром одержаних доходів і накопиченого майна [15, с. 6]. Автори колективної монографії [3, с. 189] тлумачать економічну нерівність як відсутність рівності в економічному розвитку регіонів.

Соціальна стратифікація виступає ієрархічною диференціацією соціальних груп на класи [8, с. 453], або ж багатомірною ієрархічно організованою структурою соціальної нерівності, яка існує в будь-якому суспільстві, чи процесом, в результаті якого групи людей ієрархічно розміщуються відповідно до певної шкали нерівності [11, с. 207].

Поняття «диференціація доходів» в енциклопедичних джерелах тлумачиться по-різному, а саме:

- різниця в рівнях грошових доходів різних класів, верств і груп населення, зумовлена неоднаковим відношенням до засобів виробництва, створеного продукту, економічної та політичної влади тощо [5, с. 351];
- розмах коливань доходів населення, що характеризує відмінності в його матеріальному становищі [17, с. 166];
- різниця між рівнями грошових доходів різних груп населення [7, с. 166].

Що ж до поняття «поляризація суспільства», то, на думку А. Гвелесіані, – це процес утворення в суспільстві вагомих за своїм розміром підгруп, які знаходяться в діаметрально протилежних умовах за рівнем доходів [1, с. 6]. У соціологічному енциклопедичному словнику знаходимо: поляризація суспільства – це поділ населення суспільства на декілька прошарків або груп, які конфліктують між собою та суттєво різняться матеріальним становищем, ціннісними позиціями й інтересами, установками і манерами поведінки [13].

Комплексний аналіз зазначених визначень дає можливість зробити такі висновки:

- спільним у визначенні поняття соціальної стратифікації є її ієрархічна структура, а також структурна нерівність. Етимологічно термін «стратифікація» походить від двох слів: лат. «пласт, прошарок землі» та італ. «робити». Іншими словами, соціальна стратифікація – це ієрархічний поділ суспільства на певні верстви, які формують структуру соціальної нерівності в конкретному суспільстві;
- на відміну від соціальної стратифікації, яка визначає структуру нерівності, поляризація суспільства видається негативною конструкцією, яка в окремих випадках є антагоністичною та суперечливою;
- диференціація доходів є важливим фактором формування соціальної нерівності і визначається як різниця у рівні доходів домогосподарств;
- диференціація доходів та майнове розшарування є основою економічної нерівності. За словами У. Дінга, саме економічна нерівність сьогодні визначає соціальну нерівність більше, ніж аристократичні титули чи належність до певної соціальної групи. Це означає, що економічна нерівність визначає соціальну [18].

Слід зазначити, однак, що економічний характер поняття «соціальна нерівність» не обмежується економічною нерівністю (тобто диференціацією доходів та майновим розшаруванням), але також включає нерівність життєвих шансів та людського потенціалу (доступ до освіти та медицини). Окремі автори зазначають, що бідність та нерівність трансформуються у низький рівень людського розвитку та потенціалу, що в свою чергу сприяє поглибленню бідності та соціально-економічної нерівності. Як бачимо, ці поняття близькі до розуміння соціальної нерівності, але жодне з них не розкриває глибинну сутність досліджуваного поняття.

Наукові підходи до розуміння та тлумачення поняття «соціальна нерівність» наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Наукові підходи до визначення сутності поняття «соціальна нерівність»

Автор	Визначення
Колектив авторів під керівництвом О. Балакірева	нерівність позицій у багатомірному суспільному просторі, як універсальна структурна характеристика суспільства у широкому розумінні, яка не фокусується на ієрархічній підпорядкованості, а фіксує нерівність позицій у різних вимірах, як інституційне зумовлене явище [3, с. 6].
Колектив авторів під керівництвом Л. Ільчука	означає, що люди живуть в умовах, при яких вони мають нерівний доступ до обмежених ресурсів матеріального й духовного споживання [12, с. 36].
А. Кравченко	ненавмисний устрій, який гарантує суспільству, що найважливіші позиції навмисно займуть найбільш кваліфіковані особи [8, с.368].
О. Шкаратан	форма диференціації, при якій окремі індивіди, соціальні групи, верстви, класи знаходяться на різних щаблях вертикальної соціальної ієрархії і володіють неоднаковими життєвими шансами і можливостями задоволення потреб [16, с. 167].

Аналізуючи наведені можна дійти до таких висновків. Так, О. Балакірева визначає соціальну нерівність, поєднуючи цей термін із економічною нерівністю. На наш погляд, визначення терміна «соціально-

економічна нерівність» не можна розглядати як окреме поняття, оскільки в наукових джерелах економічна нерівність класифікується за елементами, формою або типом соціальної нерівності.

На думку А. Кравченка, соціальна нерівність є позитивним явищем, оскільки це явище може проявлятися лише у випадку чистої конкуренції. Це може певною мірою проявлятися у високорозвинених країнах, але в країнах, що розвиваються, існує багато дестабілізуючих факторів, які перешкоджають створенню ринкового механізму, і, отже, одна лише теорія ринку не реалізовується. Негативні дії, такі як корупція та хабарництво, є домінуючими у призначенні некваліфікованих працівників на відповідальні та високооплачувані посади.

Доволі просте визначення пропонують автори монографії [12], проте запропонована дефініція не повністю розкриває сутнісну природу категорії «соціальна нерівність», а лише у найпростішому розумінні виокремлює умови формування нерівних можливостей. Водночас підтримуємо позицію О. Шкаратана [16], що соціальна нерівність включає наявність неоднакових життєвих шансів та можливостей для задоволення потреб, однак важко погодитися з визначенням, що «це форма диференціації, при якій окремі соціальні групи, чи класи знаходяться на різних рівнях вертикальної соціальної ієрархії», оскільки це тлумачення розкриває сутність поняття соціальної стратифікації як структури, а не концепції нерівності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Аналізуючи існуючі підходи до тлумачення поняття «соціальна нерівність», на наш погляд, найбільш оптимальним є розуміння соціальної нерівності як стану соціальної стратифікації суспільства та поляризації рівня життя населення, спричиненої надмірною нерівністю доходів у суспільстві, викликаною «викривленим» перерозподілом доходів та невідповідною соціальною політикою. Слід зазначити, що соціальна нерівність є актуальною проблемою сьогодення, вирішення якої має важливе значення для розвитку суспільства. Особливої актуальності дослідження такого гатунку набувають в період загострення соціальних протиріч, надмірної диференціації суспільства, посилення військових конфліктів, дисбалансів на ринку праці тощо.

Список літератури.

1. Гвелесіані А. Г. Диференціація грошових доходів населення: сутність і механізм регулювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07. Київ, 2007. 19 с.
2. Гофман А. Б. Мартовские тезисы о социологии равенства и неравенства. *Социологические исследования*. 2004. № 7. URL: <https://www.isras.ru/files/File/Socis/2004-07/goffman.pdf>
3. Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні: монографія / уклад.: Балакірева О.М., Головенько В.А., Дмитрук Д.А. та ін. Київ, 2011. 592 с.
4. Ейсмонт В.В. Інституціональна система власності як фактор економічного розвитку. *Наукові праці МАУП*. 2011, Вип. 1 (28). С. 101–106.
5. Економічна енциклопедія. Т. 2 / відп. ред. С.В. Мочерний. Київ, 2000. 864 с.
6. Економічна політика: навч. посіб. / за заг. ред. О. О. Беляєв. Київ, 2004. 287 с.
7. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / за ред. Р. Дяківа. Київ, 2000. 703 с.
8. Кравченко А.И. Социология: Хрестоматия для ВУЗов. Москва, 2002. 736 с.
9. Левкулич В. В. Ідея соціальної рівності в епоху Античності. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2008. Вип. 71. С. 139-150.
10. Руссо Ж. Ж. О причинах неравенства. Антология мировой философии. Т. 2. Москва, 1970. С. 560-567.
11. Словарь по обществознанию: Учебное пособие для абитуриентов вузов / Ю. Ю. Петрунин, М. И. Панов, Л. Б. Логунова и др. Москва, 2006. 512 с.
12. Соціальна політика в умовах поглиблення соціальної нерівності в Україні: монографія / за заг. ред. Льчука Л. І. та ін. Херсон, 2010. 376 с.
13. Соціологічний енциклопедичний словник. URL: http://mirslovarei.com/content_soc/poljarizacija-socialnaja-3620.html#ixzz2GjkJQipp
14. Тлумачний словник української мови: понад 12500 статей / за ред. В.С. Калашникова. Харків, 2004. 992 с.
15. Шевяков А. Ю. Экономическое неравенство: тормоз демографического роста. Москва, 2009. 15 с.
16. Шкаратан О. И. Социология неравенства. Теория и реальность. Москва, 2012. 526 с.
17. Экономическая энциклопедия / гл. ред. Л. И. Абалкин. Москва, 1999. 1055 с.
18. Ding, Y. (2004), "Social and Economic Disparities", *EOLSS, Environment and development*, [Online], vol. 1. available at: <https://www.eolss.net/Sample-Chapters/C13/E4-25-04.pdf> (Accessed 10 Sep 2019).

References.

1. Hvelesiani, A. H. "Differentiation of monetary income of the population: the essence and mechanism of regulation", Ph.D. Thesis, Demography, labor economics, social economy and politics, NAS of Ukraine. Institute of Demography and Sociological Research, Kyiv, Ukraine.
2. Hofman, A. B. (2004), "March theses on the sociology of equality and inequality", *Sotsyolohycheskye Yssledovanyia*, [Online], vol. 7, available at: <https://www.isras.ru/files/File/Socis/2004-07/goffman.pdf> (Accessed 14 Sep 2019).

3. Balakirieva, O.M., Holovenko, V.A., Dmytruk, D.A. (2011), *Determinanty sotsialno-ekonomichnoi nerivnosti v suchasni Ukraini* [Determinants of socio-economic inequality in modern Ukraine], Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia, Kyiv, Ukraine.
4. Eismont, V.V. (2011), "Institutional property system as a factor of economic development", *Naukovi pratsi MAUP*, vol. 1, pp. 101–106.
5. Mochernyi, S. (2000), *Ekonomichna entsyklopediia* [Economic Encyclopedia], Vydavnychi tsentr «Akademiia», Kyiv, Ukraine.
6. Bieliaiev, O., Bebelo, A. and Dyba, M. (2004), *Ekonomichna polityka* [Economic policy], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Diakiv, R. (2000), *Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera* [Encyclopedia of businessman, economist, manager], Mizhnarodna ekonomichna fundatsiia, Kyiv, Ukraine.
8. Kravchenko, A. (2002), *Sotsyolohyia* [Sociology], Akademicheskyi proekt, Moscow, Russia.
9. Levkulych, V. V. (2008), "The idea of social equality in the Antiquity", *Multyversum. Filosofskyi almanakh*, vol. 71, pp. 41–45.
10. Russo, Zh. (1970), *O prychnakh neravenstva. Antolohyia myrovoi fylosofyy. T. 2* [On the causes of inequality. Anthology of world philosophy. vol. 2], Moscow, Russia.
11. Petrunyn, Yu., Panov, M. and Lohunova, L. (2006), *Slovar po obshchestvoznanyiu* [Dictionary of Social Studies], KDU, Moscow, Russia.
12. Ilchuk, L., Davydiuk, O. and Kryvobok, Yu. (2010), *Sotsialna polityka v umovakh pohlyblennia sotsialnoi nerivnosti v Ukraini* [Social policy in the conditions of deepening social inequality in Ukraine], Vydavnytstvo "PP Vyshemyrskyi", Kherson, Ukraine.
13. Sociological Encyclopedic Dictionary, available at: http://mirslovarei.com/content_soc/poljarizacija-socialnaja-3620.html#ixzz2GjkJQipp (Accessed 12 Sep 2019).
14. Kalashnykov, V. (2004), *Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy: ponad 12500 statei* [Ukrainian Interpretative Dictionary: over 12500 articles], Prapor, Kharkiv, Ukraine.
15. Sheviakov, A. (2009), *Ekonomicheskoe neravenstvo: tormoz demograficheskogo rosta* [Economic inequality: a brake on demographic growth], YSEPN RAN, Moscow, Russia.
16. Shkaratan, O. (2012), *Sotsyolohyia neravenstva. Teoryia y realnost.* [The sociology of inequality. Theory and Reality.], Izdatelskiy dom Vysshhey shkoly ekonomiki, Moscow, Russia.
17. Abalkyn, L. (1999), *Ekonomicheskaya entsiklopediya* [Economic Encyclopedia], Ekonomika, Moscow, Russia.
18. Ding, Y. (2004), "Social and Economic Disparities", *EOLSS, Environment and development*, [Online], vol. 1. available at: <https://www.eolss.net/Sample-Chapters/C13/E4-25-04.pdf> (Accessed 10 Sep 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.